

πολιν ήμδων σωζόμενων διακοδίων περίπου μικρών ἐκκλησιῶν, ἀπασθόν σχεδόν λελαξευμένων ἐν βράχοις, κειμένην ἐντὸς κοιλώματος ἐκτεταμένου τινὸς λόφου καὶ διατηροῦσα παρ' αὐτῖν καὶ τινὰ κελλία, τεχνικῶς καὶ ταῦτα λελαξευμένα, ἔχοντα ἐντὸς αὐτῶν καὶ λάρνακας, χρονιμενούσας Ἰσως πρὸς ταῦθιν τῶν ἐν αὐτοῖς πάλαι ποτὲ οἰκούντων ἀσκητῶν, ὡς τοῦτο δῆλον γίνεται ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντων ὅσταριών.

Ἐπειδὴ δὲ ἔνεκα τῶν πολλῶν θαυμάτων τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων, τελουμένων ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τούτῳ, τὸ ἐκ τῶν περιχώρων πρὸς θεραπείαν συντρέχον ἄπειρον πλῆθος δὲν εὔρισκε μέρος πρὸς κατάλυμα, ἐδέσθε νὰ ἐπεκταθῇ τὰ δρια τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ μετατραπῇ εἰς μονήν, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἀρξαμένου τοῦ ἔργου διὰ τοῦ συνήθους ἀγιασμοῦ τὸν 10 νοεμβρίου τοῦ 1884.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἀνασκαφῇ εὐρέθησαν κάτωθι τῆς ἀγίας Τραπέζης μικρὰ τεμάχια ἀγίων λειψάνων ἐντὸς θίκης λιθίνης, ἔχουσις σχῆμα ὁρθογονίου, μῆκος 0,10 τοῦ μέτρου, σημεῖον ὅτι εἶχον τεθῆ ἐν τῷ ἐγκανιασμῷ τοῦ παρεκκλησίου τούτου. Καὶ οὕτω μετὰ τριετῆ ἀδιάκοπον ἐργασίαν, αἰσίως ἀποπερατωθείσης τῆς οἰκοδομῆς, τὸν 31 αὐγούστου 1888 ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἰκονίου κυροῦ Ἀμβροσίου τὰ ἐγκαίνια αὐτῆς.

Οἱ ιερὸς οὔτος ναὸς τῶν ἀγίων Ἀναργύρων, ἔχων μῆκος μὲν μετὰ τοῦ ιεροῦ βῆματος καὶ τοῦ νάρθικος 24 πήχεων, πλάτος δὲ καὶ ὕψος μετὰ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ τρούλλου ἀναλόγως τοῦ μηκούς, εἶναι ἐκτιμένος ἐκ λευκοῦ λίθου, στηρίζεται δὲ ἐπὶ τεσσάρων κινῶν τῆς αὐτῆς ὕλης καὶ εἶναι κεκοδυμένος δι' εἰκόνων καὶ ζωγραφίῶν. Τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ ναοῦ κατέχει μικρὸς κῆπος, ἐκ διαφόρων δένδρων πεφυτευμένος, ἀπέναντι τοῦ ὅποιού εἶναι λελαξευμένα τὰ πρὸς κατάλυμαν εὐρύχωρα δωμάτια μετὰ τῶν ἀναγκαιούντων ἐπίπλων.

B'.

Οἱ κάτοικοι τῶν Κελλιβάρων. Ἐπιτηδεύματα καὶ ἀσχολίατ αὐτῶν.

Τὸν Πληθυσμὸν τῶν Κελλιβάρων ἀποτελοῦσιν ἔξακόδιαι περίπου οἰκογένειαι, ἐξ ὧν πεντάκοντα μόνον ὀθωμανικαὶ, αἱ δὲ λοιπαὶ ὁρθόδοξοι· ὅμιλοι δὲ πᾶσαι κοινῶς τὴν ὀθωμανικήν. Ἀπαντεῖς οἱ κάτοικοι εἶναι ἐν γένει νούμονες, ἐπιχειρηματικοὶ καὶ φιλόπονοι. Τινὲς τούτων, μεταβαίνοντες εἰς τὴν βασιλεύουσαν καὶ εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας ἢ εἰς τὸ ἐπίνειον αὐτῆς Ζεφύριον (Μερδίνα), ἀσχολοῦνται ὡς παντοπλῶι· ἢ εἰς τὴν Ἑγαγρὴν τοῦ σιδημελαίου, τινὲς δὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο μετέρχονται καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἀλλοὶ εἶναι ἀγγειοπλάσται, ἥτοι καταδικευάζουσι τὰ πλέον ἐν τῇ Ἀνατολῇ χρονιμεύοντα πίλινα ἄγγεια, ὑδρίας, ὑδραγωγοὺς σωλῆνας καὶ διάφορα κεφαμίδια· ἔτεροι εἶναι σιδηρουργοί, ὀλίγοι ὑποδηματοποιοὶ καὶ βαφεῖς καὶ οἱ λοιποὶ γεωργοί.

Αἱ γυναῖκες ἐν Κελλιβάροις ἀσχολοῦνται κυρίως περὶ τὴν ὑφαντικήν, κατασκευάζουσαι διάφορα οἰκιακὰ βαμβακερὰ καὶ μᾶλλινα ὑφάσματα, ἴδια δὲ καὶ καλλίστους καὶ ἀριστῆς ποιότητος τάπτωτας, μᾶλλινα παραγγαθίδια καὶ ἔτερα πρὸς τούτοις διάφορα μᾶλλινα περικαλλύματα ὑνακλίντρων καὶ ζωστῆρας, ὅδιγα δ' αὐτῶν ἀσχολοῦνται περὶ τὴν φατικήν.

G'.

Πνευματικὴ κατάστασις καὶ ἐκπαίδευσις τῶν Κελλιβαρηνῶν.

Οἱ Χριστιανοὶ κάτοικοι τῶν Κελλιβάρων, ἀνέκαθεν φιλόμουσοι, φροντίζουσι πάντοτε διὰ τῶν νεολαίαν, ὑπὲρ τῆς κατέβαλον πολλὰς προσπαθείας, καίτοι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐκμάθωσι τὴν Ἑλληνικήν γλῶσσαν καὶ νὰ λαλῶσιν αὐτήν. Κατὰ τοὺς προσεπικότας ἀπὸ τοῦ 1802 οἱ Κελλιβαρηνοὶ διετήρουν σχολεῖα δημοτικὰ μέχρι τοῦ 1850. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐχρημάτισαν δημοδιάσκαλοι ἀλλοπλοιαδόχως οἱ μικρὸν μέν, ἀλλὰ τὴν κατά θέσην παιδείαν κεκτημένοι: Λεόντιος ἀρχιμανδρίτης ὁ Ρύσιος, ὁ ἵερεὺς παπᾶς Σάββας Κελλιβαρηνός, Κωνσταντίνος Σοφοῦ, Παπᾶς Ἀνδρέας, Μωϋσῆς Πορλῆς, Κυριακὸς ἐκ Κερμίδας, Πρόδρομος Ἀτλαντόγλου Κελλιβαρηνός καὶ ὁ φιλόμουσος ἥδη ἐν Κελλιβάροις κ. Ἀναστάσιος Γαγιαντέης· μετὰ δὲ τοῦτον κατὰ τὸ

1850 ὁ ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ τότε περιφῆμου ἀνὰ τὴν Καππαδοκίαν διδάσκαλου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου, ὁ Ἰωακεὶμ Μακίδογλους, ὅτε καὶ ὑπέρ τοῦ τότε δημοτικοῦ σχολὴν μετεβλήθη εἰς Ἑλληνικήν. Μετά τινων δὲ ἐτῶν διδάσκαλίαν διεδέξατο αὐτόν, ἀποθανόντα τῷ 1855, ὁ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἱερέων ἥδη ἐν Κελλιβάροις, ὑσιώτατος ἰερομόναχος Ἀγαπίος. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ πενιχρὰ αὕτη σχολὴ εὐρίσκετο ἐντὸς βράχου τινὸς παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπὶ τοῦ ἵερομονάχου Ἀγαπίου ἡ κοινότης, ἀπαλλάττουσα τὸν εἰς τὴν σχολὴν ταύτην φοιτῶντας ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ βράχου ὑγρασίας, ὡκοδόμησεν ἐκ θεμελίων, τῷ 1860, ἐπὶ τερπνῆς καὶ ἀνοικτῆς θέσεως τὴν νῦν Σχολὴν. Κατὰ τὸ 1862, παραγιθέντος τοῦ κυρίου Ἀγαπίου, προσεκλήθη ἐλληνοδιδάσκαλος εἰς τὴν νεόδμητον Σχολὴν ἐξ Ἰντζέδου ὁ κ. Τεργιαράγλους, ὃν διεδέξατο, τῷ 1864, ὁ νῦν ἐν Κελλιβάροις ἵεροτεύνων αἰδεσίμος παπᾶς Ἰωακεὶμ Οἰκονόμος. Τῷ 1865 προσεκλήθη ὁ ἐκ Προκοπίου Εὐστάθιος, ἐλληνοδιδάσκαλος, ὃν μετὰ πενταετῆ καρποφόρου διδάσκαλίαν μετὰ τῶν ὑποδιδασκάλων κ. Ἰωάννου Παντελεμονίδου (νῦν ἀρχιμανδρίτου) καὶ τοῦ αἰδεσίμου παπᾶ Νικολάου, παραπιθέντος, τῷ 1870 διεδέξατο ὁ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κ. Ἀδραὰν Καλλινίκου, μετὰ τοῦ Χαραλάμπους Χριστοφόρου, τῷ 1873 διωρίσθησαν οἱ κύριοι Χαραλάμπης Χριστοφόριδης καὶ Ἡλίας παπᾶς Παϊδίου (νῦν ἵερεὺς). Τῷ 1878 ἐκ δευτέρου ὁ παπᾶς Νικόλαος μετὰ τοῦ Καλλινίκου Χαραλάμπους. Τῷ 1886 ὁ Κλήμης Ιωάννου καὶ ὁ Π. Χριστοφόριδης (νῦν παπᾶς Σάββας). Τῷ 1887 ὁ ἐκ Νεαπόλεως Γαβριὴλ παπᾶς Ἀρχαγγέλου. Τῷ 1888 ὁ ἐκ Σιναδοῦ ἀπόφοιτος τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς κ. Μηνᾶς Βλαδιμήρου μετὰ τοῦ Χαραλάμπους Χριστοφόριδου. Κατ' αὐτὸν τὸ διάστημα, εἰ καὶ πολλαὶ προσπάθειαὶ κατεβλήθησαν πρὸς βελτίωσιν τῆς μεθόδου τῆς σχολῆς, οὐδὲν δῆμως κατωρθώθη μέχρι τῆς σήμερον. Τῷ 1890 παραπιθέντος τοῦ καρ. Χριστοφόριδου, διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν Καισαρείᾳ Ροδοκανακείου σχολῆς κ. Λουκᾶς Μ. Λουκίδης Κελλιβαρηνός μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ αὐτοῦ κ. Δ. Δανιηλίδου ἐκ Μαλακοπῆς καὶ οὕτως ἐφημόρθη ἐν μέρει τὸ δύτημα τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ κωμόπολης ἐστερεῖτο παρθεναγγείου. Τῷ 1889 τῇ συνεργίᾳ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Ιωάννου Παντελεμονίδου προσεκλήθη ἡ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγισταφίτικου Παρθεναγγείου κ. Μαρίας Ἀλεκτορίδηου καὶ διωρίσθη παρθεναγγάρις, ἐπὶ τούτῳ ἐνοικιασθέντος καταλλήλου καὶ εὐρυχώρου οἰκημάτος, προσδημθείσης ὡς βοηθοῦ καὶ τῆς κ. Χ. Ἀκαλλάνης Χ. Γεωργίου. Αἱ κυρίαι αὗται, ὡς καὶ οἱ διάσκαλοι τοῦ τε ἐλληνικοῦ καὶ δημοτικοῦ σχολείου ὑπὸ τὴν ἡμέσην διευθύνσην τοῦ κ. Λουκᾶ Μ. Λουκίδου σύνειργάσθησαν ἐπὶ τοῦ. Τὸ ἐπιὸν δῆμως ἔτος παραπιθέντων τῶν διδάσκαλων ἀγεπόρθησαν αἱ θέσεις αὐτῶν πάλιν ὑπὸ τοῦ Χ. Χριστοφόριδου καὶ τοῦ Κ. Χαραλαμπίδου.

Ἐκ τῶν καταχωρισθέντων καὶ τῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης κατάδηλον γίνεται ὅτι οἱ Κελλιβαρηνοί, καίτορε προνοοῦντες ἐκάστοτε ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῆς νεολαίας αὐτῶν, ἔνεκα ἴδως τῶν πενιχρῶν αὐτῶν εἰδοδημάτων μικρὸν προώδευσαν.

(Ἀκολουθεῖ).

ΓΕΩΠΟΝΙΚΑ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΑΣ

Οὐδενὸς ἄλλου μεταξὺ τῶν χρησμῶν φυτῶν η καλλιέργεια κατέστη τὸ ἀντικείμενον τοσούτων πολυαριθμῶν ἐναγγελήσεων καὶ ἐνδελεχῶδης μελέτης ὅσον ἡ τῆς ἀμπέλου. Αὕτη ἔνεκα τῆς σπουδαιότητος της κατέχει ιδιάζουσαν θέσιν ἐν τῇ γενικῇ γεωργίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀμπελουργία· ἡ δὲ ἀμπελογραφία, ἡτοι ἐξετάζει τὰ διάφορα ὑπὸ τῆς ἀμπελουργίας χρησιμοποιούμενα κλήματα, ἀποτελεῖς ιδιαίτερον τῆς βοτανικῆς κλάδου, σπουδαῖοι δὲ καὶ περιώνυμοι ἄνδρες ἀφίερωσαν ἀποκλειστικῶς τὸν χρόνον καὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν εἰς τὴν πρόσδοσην αὐτῆς. Καὶ τῷ ὅντι ἡ ἀμπελουργία

δύναται γὰρ θεωρηθῆναι σήμερον ὡς ἡ ἀσφαλεστάτη βάσις τῆς γεωργικῆς εὐημερίας τῶν ἔθνων, ἀτινα κατέχουσιν αὐτήν· διότι αὕτη παρέχει εἰς τὴν γεωργίαν προὶὸν ἐπικερδέστατον, εἰς τὸ ἐμπόριον σπουδαῖον στοιχεῖον ἐμπορικῆς ἀνταλλαγῆς καὶ εἰς τὰς κυβερνήσεις μᾶλη διὰ φορολογίαν γονιμωτάτην.³ Εκτὸς ὅμως τῆς κατ' ἔξοχὴν θετικῆς (πρακτικῆς) ταύτης ὄψεως τοῦ πράγματος, ὁ ἐπιστήμων εὑρίσκει εἰς τὰ ἐν αὐτῇ πρὸς λόγου προβλήματα ἀπέραντον πεδίον ἐλκυστικωτάτων ἔρευνων, διὰ φιλανθρωπος βλέπει ἐν αὐτῇ πηγὴν εὐπορίας διὰ τὰς ἐργατικὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, οἱ δὲ ἐρασιτέχνες, καταθελόμενοι ὑπὸ τοῦ ζωηροῦ χρώματος τῆς ἀμπέλου καὶ ὑπὸ τοῦ χαρίεντος σχήματος τῶν οἰνάρων τῆς, εὑρίσκουσι πολλάκις τὸ ἀντικείμενον κομψοτάτων συνθέσεων.

Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου ἡτο γνωστὴ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.⁴ Ἀρχῆθεν εὑρεν δὲ ἀνθρωπος τὴν ἀμπέλον ἐν τῇ περὶ τὸ Ἀραράτ χώρῃ εἰς ἀγρίαν καταστασιν, δὲ καρπὸς αὐτῆς προσείλκυσε τὴν προσοχήν του. Ἡ εἰρὶ Βίδλος ἀπὸ τῶν πρώτων ἥδη χρόνων τῆς ἀνθρωπότητος ἀμέσως μετὰ τὸν ἴστορικὸν κατακλυσμὸν περιγράφει τὸν Νῷο φυτεύοντα ἀμπέλον, καταχρώμενον μάλιστα τὸ προϊὸν αὐτῆς. Βραδύτερον αἱ μυθολογίαι ἀπέδωκαν εἰς θεόδης τὴν εἰσαγωγὴν τῆς καλλιέργειας τῆς ἀμπέλου καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι αὐταὶ ἐθεοποίησαν τοὺς χρησίμους ἀνθρώπους, οἵτινες ἐπροίκισαν τὸν τόπον τῶν διὰ τοιούτου προΐόντος οὔτω παρὰ τοὺς Ἑλληστὶν δὲ Κρόνος. παρὰ δὲ τοὺς Αἰγυπτίους δὲ Ὅσιρις δὲ δὲ Βάκχος κατακτῶν τὰς Ἰνδίας εἰσῆγαγε καὶ τὴν ἀμπέλον. Τινὲς δὲς παραδέχονται, ὅπερ πιθανότερον, ὅτι οἱ Ἀριοὶ ἐγίνωσκον τὴν παρασκευὴν τοῦ οἴνου καὶ ὅτι εἰσῆγαγον αὐτὴν εἰς τὰς Ἰνδίας. εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον!

Ἄπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου ἡτο γνωστὴ ἐν Ἐλλάδι, δὲ δὲ Κάδμος ἀνεζωπύρησεν αὐτὴν ἐν Βοιωτίᾳ κατὰ τὸ ίσθιον αἰώνων π. Χ. Ο παραγόντες δὲς τὸν οἶνον ἔχρησίμευσε μόνον διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας καὶ ἵσως μόνον τῆς οἰκογενείας· προτόντος δὲς τοῦ χρόνου καὶ τῆς νεατιλίας βαθμηδὸν ἀναπτυσσομένης, βοηθούμενον δὲ διὸ τοῦ ἰδιαιτέρου σχήματος τῆς Μεσογείου τὸ διειδένεις ἐμπόριον ἀπὸ παραλίας εἰς παραλίαν ἀρχεται κυριεύον τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, τελευταῖς δὲ τὴν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν. Η παραγωγὴ τοῦ οἴνου ηὗτιθη ἔνεκα τῆς προσδού ταῦτης, γνωστότατον δὲ τυγχάνει σήμερον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρωικοῦ πολέμου οἱ Ἑλλήνες μεγάλα ἐκέρδαινον ἐκ τοῦ ἐμπόρου τῶν οἴνων των, τῶν δόποιων ἐπιστημότατος ἦσαν οἱ τῆς Μαρωνείας, τῆς Κρήτης, Λεσβου Λήμου, Σμύρνης καὶ Χίου.

Ἡ Ἰταλία ἐπὶ μαχρὸν χρόνον ἐπρομηθεύετο τὸν οἶνον ἐκ τῆς Ἐλλάδος, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου, εἰ καὶ ἐνωρίς εἰςαχθεῖσα ἐν αὐτῇ, ἀνεπτύχθη βραδύτατα κατ' ἀρχὰς, διότι ἔνεκα τῶν διηγεῖων πολέμων ἔλειπεν ἡ ἀπαιτουμένη ἀσφαλεία πρὸς ἔδρυσιν ἐπιχειρήσεως μαχρῆς προθεμίας, ἥτις ἀπαίτει πίστιν εἰς τὸ μέλλον. Οὕτως ἐπὶ τῶν πρώτων βασιλέων τῆς Ρώμης δὲς οἶνος ἐθεωρεῖτο ἀντικείμενον πολυτελείας, ἐποίουν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ μετὰ πολλῆς φειδοῦς καὶ ἀπηγορεύετο εἰς τὰς γυναῖκας. Ο Νομῆς ἐδίδαξεν εἰς τοὺς Ρωμαίους τὸ κλάδευμα τῆς ἀμπέλου, ἀπαγρέψας κατὰ τὰς θυσίας τὴν γρῆσιν τοῦ οἴνου τοῦ πρερχομένου ἐξ ἀμπέλου, μὴ κλαδεύθετης διὰ σιδηροῦ ἐργαλείου. ባ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου προήκθη κατὰ τὸν ίσθιον π. Χ. αἰώνα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλινίου. Ταχέως δὲ ἀπέθη σπουδαῖος τῆς Ἰταλίκης γεωργίας κλάδος, ὡς φαίνεται εἰς τὰ ἔργα τῶν λατίνων συγγραφέων (Κάτωνος, Βάρρωνος, Πλίνιου, Βιργίλιου, Κολουμέλλα), οἱ δὲ δὲς αὐτῶν ὑποδεικνύμενοι διάφοροι τρόποι, ὡς καὶ αἱ ἄφθονοι εἰσοδεῖται τῆς ἐποχῆς ἔκεινης καταδεκτώσουσι τὸν μέγιστον βαθμὸν τῆς προσδού τῆς ἀμπελουργίας.

Οἱ Φωκαῖς, ἰδρυσαντες τὴν Μασσαλίαν κατὰ τὸ 600 π. Χ., εἰς τὴν Γαλλίαν διέφεραν κλήματα καὶ τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν καθὼς μαρτυρεῖ βραδύτερον δὲ Ιουστίνος οἱ Γαλάται παρὰ τῶν Βλαχίνων τῆς Μασσαλίας ἐδιδάχθησαν τὸν τρόπον τῆς κλαδεύσεως τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν φύτευσιν τῆς ἔλασις. Καὶ δὲ Στραβων ἐπίσης ἐν τῇ Γεωργαφίᾳ του περιγράφει τοὺς Γαλάτας πολεμιστὰς μᾶλλον ἡ γεωργίας, δὲ δὲ Διόδωρος δὲ Σικελιώτης ἀναρέψει λαούς τινας τῆς Γαλλίας ἀνταλλάσσοντας τὸ τέχνων τῶν ἀντὶ πίθου οἴνου. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του δὲ Πλίνιος ὅμιλει μετὰ περιφρονήσεως περὶ τῶν γαλλικῶν οἴνων, ἐπὶ Καίσαρος παρατηρεῖ-

ται πρόδος, ἀλλὰ ἐπελθόντων βραδύτερον βαρβάρων λαῶν ἡ ἀμπελος κατεστράφη. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του Πύρρου οἱ Ρωμαῖοι ἔξετίμων περισσότερον τοὺς γαλλικοὺς οἴνους ἀντὶ τῶν ἴταλικῶν, οἵτινες προσήρχοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ χρεμαστῶν κλημάτων διὸ δὲ Κινέας εὐρίσκων στυφὸν καὶ ἄρων τὸν ὑπὸ τῶν φιλοξενούντων αὐτὸν Ρωμαίων προσφερόμενον οἴνον εἶπεν εἰρωνικῶς: «Καλῶς πράττετε χρεμῶντες τὴν μητέρα (ἄμπελον) τοιούτου (οἴνου) τέκνου». Βραδύτερον οἱ Ἰταλοὶ ἀμπελοκτήμονες, φοβηθέντες τὴν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ καταπληκτικὴν πρόδον τῆς ἀμπέλου, κατώρθωσαν ὥστε ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀποφυγῆς τοῦ λιμοῦ νὰ διατάξῃ ὁ Δομιτιανὸς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ἀμπελώνων τῶν χωρῶν τούτων. Ἐπὶ Νέρβα δὲς, Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ νὰ ἀμπελος πάλιν προσδένει· δὲ δὲ αὐτοκράτωρ Πρόδος, κατιδών τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς ἀμπελουργίας ἐν Γαλλίᾳ ὡς πρὸς τὸν ἐκπολιτισμόν, τὴν εἰρηνοποίησιν αὐτῆς καὶ τὸ σπουδαῖον ἐμπόριον, μετεχειρίσθη τὰς ιδίας λεγενάρις του πρὸς φύτευσιν νέων ἀμπελώνων.

Τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου εἰσήγαγον οἱ Ρωμαῖοι εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς ὑπὸ αὐτῶν κατακτηθεῖσας χώρας καὶ ὅπου τοῦτο ἡτο δυνατόν· αἱ βαρβάρικαι δὲς πρόδομαι καὶ ἡ ἔδρυσις τοῦ φεουδαλικοῦ συστήματος περιώρισαν τὴν ἀμπελον τούτων ἀμπελουργίας εἰσήγαρεν κατὰ τὸ 1250 μ. Μ. Μετὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς ἀμπελοπατορίας αὐτοῦ οἱ βάρβαροι Νορμανδοὶ καὶ ἄλλοι, ὡς καὶ οἱ πειραταί, ἀναγκάζουσι τοὺς Γαλάτας νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου. Κατὰ τὸν αὐτὸν δημος χρόνον ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν Ἀράβων αὕτη προώδευσε τὰ μέγιστα ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ. Τὸ δὲ σπουδαῖον γεωργικὸν βιβλίον τοῦ σοφοῦ Ἰμπν-Ἀλλ-Ἀουάμ, περιέχον πολυτίμους περὶ τῆς ἀμπέλου πληροφορίας, καταδεικνύει τὴν μεγάλην αὐτῆς πρόδον παρὰ τοὺς δημοφύλοις του.

Ἐπὶ τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων οἱ βασιλεῖς ἔρχεντο νὰ προστατεύσουσι τὴν ἀμπελον, ἡ δὲ κατακερμάτισις τῆς κτηματικῆς περιουσίας, ὡς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν πρόδον αὐτῆς.

Κατὰ τὸ 1775 ἡ Γαλλία εἶχεν 800,000 ἑκτάρια ἀμπελώνων, 1,500,000 κατὰ τὸ 1789· κατὰ τὸ 1800 εἶχεν 1,900,000 ἑκτάρια. Τὸ δὲ 1850 εἶχε 2,000,000· μικρὸν δὲ πρὸ τῆς ἐνσχήψεως τῆς ξηροφυλλίας τῷ 1865 εἶχε 2,500,000 ἑκτ. Ἡτοι πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν καλλιεργουμένων ἀμπελώνων τῆς οἰκουμένης ὅλης.

Αὕτη εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ ἴστορία τῆς ἀμπέλου ἐν τῇ Εὐρώπῃ. — Ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ ἀμπελος κατατείπεται ιδίως διὰ τὸν καρπὸν αὐτῆς οὐχὶ δὲ πρὸς παραγωγὴν οἴνου: ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ ἄξιοι μνείας ἀμπελῶνες εῖρίσκονται πλησίον τῆς Σμύρνης, εἰς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ εἰς τὴν Ἐρζερούμ. Ἡ Κύπρος καὶ ἡ Ρόδος παραγουσιν οἴνους. Εἰς τὰς διπλαίσις τοῦ Καυκάσου, εἰς τὴν Γεωργίαν, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ εἰς τὴν Περσίαν παράγεται ἐπίσης ὀλίγος οἴνος. Ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ ἡ ἀμπελος δὲν ἐπιτυγχάνει ἔνεκα τῆς μεγαλῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ ὑψούς τῶν ὄρεων, ἀτινα ἐμποδίζουσι τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Εἰς τὴν Κίναν ἡ καλλιέργεια αὐτῆς ἡτον ἀρκούντων διαδεδομένη, ὡς φαίνεται εἰς διάφορα δημιώδη ἄσματα, ἀλλὰ ἔνεκα τῆς πρόδοου τῆς μεγαλῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ ὑψούς τῶν ὄρεων, ἀτινα ἐμποδίζουσι τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Εἰς τὴν Κίναν ἡ καλλιέργεια αὐτῆς ἡτον ἀρκούντων διαδεδομένη, ὡς φαίνεται εἰς διάφορα δημιώδη ἄσματα, ἀλλὰ ἔνεκα τῆς πρόδοου τῆς μεγαλῆς μέρος ἀμπελώνων διὸ αὐτοκρατορικῶν διαταγμάτων ἔξεριζωθησαν, ἡ δὲ γρῆσις τοῦ οἴνου ἐγκατελεῖσθη.

Ἐν τῇ Ἀφρικῇ εἰς πάντα τὰ βόρεια παράλια τὰ παρὰ τὴν Μεσόγειον (Αἴγυπτον, Τρίπολιν, Τύνιδα, Ἀλγερίαν καὶ Μαρόκον) εὑρίσκεται ἡ ἀμπελος, πρὸς παραγωγὴν οἴνους. Ἐν τῇ μεσημερινῇ Ἀφρικῇ οἱ ἀμπελῶνες τῆς Εὐρέπλιδος ἀκρας παραγουσι τὸν περίφημον οἴνον τῆς Κωνσταντίας.

Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὥκεανῳ αἱ νῆσοι Ἀζόραι, ἡ Μαδέρα καὶ αἱ Κανάριοι παραγουσι περιφήμους οἴνους. Ἐν τῇ μεσημερινῇ Ἀφρικῇ οἱ ἀμπελῶνες τῆς Εὐρέπλιδος ἀκρας παραγουσι τὸν περίφημον οἴνον τῆς Κωνσταντίας.

Ἐν τῇ Ὡκεανίᾳ ἐσχάτως ἐφυτεύθησαν ἡ ἀμπελοι μετὰ πολλῆς ἐπιτυ-

χίας, εἰς τὴν Αὐστρίαν δὲ ὁ ἔξ αὐτῶν παραγόμενος βοῖος ἐβραεύθη εἰς τὴν παρχόσμιον ἔκθεσιν τῶν Παρισίων τοῦ 1889^ο δυστυχῶς ὅμως ή ἕπροφυλλία ἐνέσκηψε καὶ ἔκει.

Ἐν τῇ Ἀμερικῇ πάντα σχεδὸν τὰ ἄγγιγρά κλήματα εἰναι ἀκατάληλα πρὸς παραγωγὴν καλοῦ οἶνου. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐπανειλημένας εἰσῆχθη ἡ Ἐπέροφυλλία ἀμπελος, ἀλλ ἔξηλείφθη ὑπὸ τῆς ἕπροφυλλίας νῦν ὅμως, τροποποιηθέντων τῶν τρόπων τῆς καλλιεργείας αὐτῆς, ὑπάρχουσι καλοὶ ἀμπελῶνες. Ἡ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία, ἡ Χιλή καὶ τὸ Περού ἐφύτευσαν ἐσγάτως ἀμπελῶνας.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς καταστάσεως τῆς ἀμπελουργίας εἰς τὰς διαφόρους ἡπείρους τῆς γηίου σφαίρας ἀμέσως καταφίνεται ἡ ὑπεροχὴ τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅτι μόνον ἐν αὐτῇ ἔξηπλωθη αὕτη ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων, ἐκ δὲ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῶν διαφόρων οἰνοφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν παρατηρεῖται ἡ μεγίστη ὑπεροχὴ τῆς γαλλικῆς ἀμπελουργίας καὶ ὡς πρὸς τὴν ποσότητα καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα.

Ἐν Ναύπα, τῇ 2 ἀπριλίου 1892.
ΔΗΜ. ΓΡ. ΤΣΙΩΜΗΣ

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ανέκδοτοι ἀρχαῖαι ἐπιγραφαι Δράμας. — Ἐν Δράμᾳ παρατηροῦνται ἑκτὸς τῶν ἀλλων ἀρχαίων λίθων, ὃν δὲ πανδαμάτωρ γρόνος ἐφείσθη, καὶ ἐπιγραφαὶ τίνες ἐλληνικαὶ καὶ ρωμαϊκαὶ ἀνέκδοτοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἦταν. Τούτων ἀντιγράφαντες τίνας δημοσιεύμονεν συμπληροῦντες τὰς ἐλεύθερες ἡ συντετμημένας λέξεις αὐτῶν.

α'. Ἐν τῷ προαυλίῳ τῶν Εἰετόδιων τῆς Θεοτόκου, ἐπὶ βάσεως τετραγώνου ἡ ὑποδέσθρον ἀρχαίου ἀγάλματος, ἐκ λευκοῦ λίθου, ἀναγινώσκεται ἀνωθεν μὲν ἐπὶ πλαισίου προεξέχοντος ἡ ἐπιγραφή :

MINERVA· D AVG· ET· SACRA

κατωθι δὲ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λίθου ἡ ἐπιγραφή :

L· VOLVSSIVS · VALEN[S

ET · VOLVSSIAN V S· E·

Minerva d[ea]? aug[usta?] et Sacra
L[uclius] Volussius Valen[s
et Volussianus e[x]civerunt?]

Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ πλαισίου είκονίζονται δύο κεφαλαὶ νεανικαὶ καὶ μεταξὺ αὐτῶν μικρὸν δέστωμα.

Μετὰ τὸ Minerva τὸ στοιχεῖον D. συνεπληρώσαμεν de a. —

β'. Ἐν τῇ θύρᾳ τοῦ προαυλίου τοῦ ναΐσκου τῶν Ταξιαρχῶν ἐπὶ μεγάλου ὀρθογωνίου λίθου παρατηρεῖται ἡ ἐπιγραφή (ὕψ. γραμ. 0^a, 10):

G. HON. AED. DE C.

G(aius) hon(oratus) ad(ilis) de(cimus) i(mum) de(cimus) civibus). — Γάιος τετιμημένος ἀγορανόμος τὸ δέκατον ἡ παρὰ τῶν πολιτῶν. —

Tὸ de c. συμπληροῦνται καὶ decimum καὶ de civibus, διότι τὸ C φαίνεται πως ἐν διαστάσει πρὸς τὸ DE.

γ'. Αὐτόθι, ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἐπὶ λίθου τετραγώνου ἐπὶ τῇ θύρᾳ τούτων τούτων κατιμένου.

Ἐπὶ τοῦ λίθου τούτου ἀνωθεν μὲν παρατηροῦνται ἵχνη γραμμάτων μεγάλων καὶ εὑρέων, ἐξ ὃν μόνον τὰ στοιχεῖα ταῦτα δυνατὸν νὰ συμπληρωθῶσιν:

ANXLVHD. . . . (an. XLVI d. . .)

κατωθεν δὲ τούτων :

F. C. IN. MAR. CAIO. VISP. DA . . .

F(acientum) C(uravit) in Mar(co) Caio Visp(asiano) da.. . .

δ'. Ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ ναοῦ εἶναι ἐντειχισμένον τεμάχιον ἐκ λευκοῦ λίθου ἐνεπιγράφου (ὕψ. γρ 0^a, 08).

IOLL · SCYT οὐρανοῦ τοῦ στοιχείου τοῦ παντού πολλοῦ ναοῦ τοῦ Ζεύς
ΙΑFLVTYCHI
Ο λίθος εἶναι ἀνεστραμμένος.
ε'. Ἐπὶ τετραγώνου βάσεως ἐκ λευκοῦ λίθου κειμένου ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ Ηραθεναγωγείου. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι τῶν μακεδονικῶν χρόνων :

ΓΑΙΤΙΟΣ ΠΗΔΙΤΑ ΔΙΟΝΥΣΩΙ

Πατζίος Πήδιτα Διονύσωφ

Τὸ Ζ εὑρηταὶ καὶ ἀντὶ τοῦ Σ ἐν θρακικαῖς, μακεδονικαῖς καὶ θεσαλικαῖς ἐπιγραφαῖς (Παράβλ. Ραγκαβῆ Antiq. Hell. II, N° 741 στ. 2 Συμρναία κτλ.).

Εν Δράμᾳ, τῇ 1 ἀπριλίου 1892.

ΝΙΚ. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Βίδμαρκ ἐν τῷ δχολῃ. — Πλείστα τῶν ἔξικοντα ἑτῶν παρῆλθον ἡδὲ ἀφρότου ὁ πρίγκηψ ἀπεχώρησε τῆς ἀνωτέρας ἐν Βερολίνῳ σχολῆς — ἥτις ἡτο μονὴ πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως — ἵνα παρασκευάσῃ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τὸ μετέπειτα στάδιον αὐτοῦ. “Οὐτὶ ἀσυγήνως εὔψυχης καὶ ἐπιμελῆς μαθητὴς ἡτο τοῦτο ἀποδείχυται ὑπὸ τοῦ ἑνδεικτικοῦ ὅπερ ἐλαβε κατὰ τὴν ἀποφοίτησιν. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο οὐδέποτε ἐδημοσιεύθη, ἀντίγραφον τούτου ὅμως ἐκ καλῆς ἐλήφθη πηγῆς. Ὁ Οθων φὸν Βίδμαρκ ἡτο ὁ νεωτάτος τῶν εἴκοσι μαθητῶν, οἵτινες ἀπεφοίτησαν τῆς ἀνωτάτης τάξεως τῆς σχολῆς ταύτης τὸ Πάσχα τοῦ 1832. Ἔγε δὲ τὸ 17ον περίου ἔτος τῆς ἡλικίας, διέμεινε δὲ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τάξει ἐπὶ 1 1/2 ἔτος, ἐξ οὐ προχύπτει ὅτι δὲ μέσος δρος τῆς ἡλικίας καθ' ἣν θὰ ὑπεβάλλετο τις τότε εἰς τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις ἡτο μεταξύ τοῦ 18ου καὶ τοῦ 19ου ἔτους. Ίδου τὸ ἀνωτέρω μνημονεύμονον ἑνδεικτικόν :

« Αἱ γραπται ἔξτασεις περιελαμβανον α) Ἄρχαίαν Ιστορίαν, Πολέμους τῶν Ρωμαίων κατὰ τῶν Μακεδόνων βασιλέων, Λατινικὴν πραγματείαν περὶ τῶν πολέμων τῶν Ρωμαίων κατὰ τῶν βασιλέων τῶν Μακεδόνων; β) Νεωτέραν Ιστορίαν: Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῶν κυριωτέρων κρατῶν τῆς Εύρωπης κατὰ τὰς ἀρχαὶς τοῦ ΙΙ' αἰώνος; γ) Μαθηματικά: Ζητεῖται τὸ ἔμβαδὸν σχήματος, περιοριζομένου κατὰ βούλησιν ὑπὸ παραβολικῆς καμπύλης καὶ διαφόρων εὐθειῶν; δ) Γερμανικὴν πραγματείαν: Πῶς ἡ Εὐρώπη ἐκτήσατο καὶ διετήρησεν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἡπείρων τοῦ κόσμου; ε) Ἑλληνικά: Μετάφραστιν μετὰ κριτικῶν σημειώσεων τοῦ ἀπὸ τοῦ στίχου 940 μέχρι τοῦ στίχου 970 χωρίου τοῦ σοφοκλέους Αἴαντος καὶ Ἑλληνικὸν γύμνασια. Ὁ Οθων φὸν Βίδμαρκ ἐλαβε τοὺς ἔξιτης βαθμούς ἐν ταῖς προφορικαῖς ἔξτασεσι: Λατινικά, καλῶς; καὶ μετ' εὐχερείας, Ἑλληνικά, καλῶς, Ἄρχαία Ιστορία, πάνω καλῶς, Νεωτέρα Ιστορία, καλῶς, Μαθηματικά ἐν γένει καλῶς, Φιλοσοφία, καλῶς. Τὸ γενικὸν ἐν δεικτικὸν ἔχει ὥδε: Αἱ τῆς λατινικῆς γνώσεις αὐτοῦ εἰσὶ καλαὶ ἐν τῃ ἀντιλήψῃ τῶν συγγραφέων καὶ ἐν τῇ εὐχερείᾳ τῆς συνθέσεως. Αἱ τῆς ἑλληνικῆς γνώσεις αὐτοῦ ἔχουσι πάνυ καλῶς. Η περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γερμανικῆς δεξιότης αὐτοῦ εἶναι εὐχαριστος, ίκανατ δὲ αἱ τῶν μαθηματικῶν, τῆς Ιστορίας καὶ τῆς Γεωγραφίας γνώσεις αὐτοῦ. Εἳ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἐσπούδασε τὴν γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν μετ' ιδιαζούσης ἐπιτυχίας. Θά σπουδήσῃ δὲ νομικά καὶ οἰκονομολογικά ἐν Βόννῃ, Γενεύῃ καὶ Βερολίνῳ. Ἀπολύμονεν δὲ τὸν ίκανὸν τοῦτον καὶ καλῶς καταρτισμένον νέον μετὰ τῶν ἀρίστων ἡμῶν εὐχῶν καὶ μετὰ τῆς ἑλπίδος ὅτι θὰ ἔξακολουθήσῃ τὴν παρατέρω ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ μετὰ νέας δραστηριότητος».

Τοσσούτον λαμπρὸν ἐν δεικτικὸν οίσον τὸ ἀνωτέρω ἢτο σπάνιον πρόθετίας, σπανίως δὲ δίδοσται καὶ νῦν.

Πρωτοβάθμιος παιδεύσις ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ — Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τῆς ἐπὶ τῶν σχολῶν τοῦ Λονδίνου ἐπιτροπῆς τοῦ ἀρμόδιου ὑπουργείου, συγκροτηθεῖσαν κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1890, δὲ πρόδρομος κ. Δίγκλ ἀπῆγγειει τὸν συνήθη ἐπήσιον λόγον, καθ' ὃν ἀνέθεωρησε τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τελεσθεῖσα ἕργα καὶ τὰς προόδους. Ἐν τῷ λόγῳ ἐκεῖνῳ περιείχοντο καὶ αἱ ἔξιτης ἐνδικτέρουσαι λεπτομέρειαι: «Ἐν ταῖς